

This project is co-funded by the European Union and UN Women.
Bu proje Avrupa Birliği ve UN Women tarafından finanse edilmektedir.

KADIN ERKEK EŞİTLİĞİNE DUYARLI PLANLAMA VE BÜTÇELEME

Kadın Erkek Eşitliğine Duyarlı Bütçeleme Nedir?

Kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme; kadın ve erkeklerin farklı öncelik ve ihtiyaçlarını gözeten ve bu yaklaşımı planlama ve bütçelemenin tüm aşamalarına yansıtan bir stratejidir.

Neyi hedefler?

Kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçelemenin nihai hedefi “kadınların ve erkeklerin eşit hak, fırsat ve imkanlara sahip olduğu bir toplum”dur.

Kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçelemenin hedefleri;

- 👉 Kadın erkek eşitliğini ve kadının güçlenmesini desteklemek,
- 👉 Bütçe planlama ve uygulama süreçlerine kadınların ve erkeklerin eşit katılımını sağlamak,
- 👉 Kamu gelir ve harcamalarının kadınlar ve erkekler üzerindeki farklılaşan etkilerini analiz etmek,
- 👉 Kamu kaynaklarının etkin ve etkili kullanımını sağlamak,
- 👉 Kamu mali planlama ve yönetiminde hesap verebilirliği ve şeffaflığı geliştirmek,
- 👉 Adil bütçe dağılımını tesis etmek.

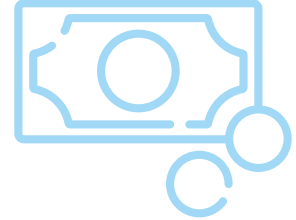
Neden Kadın Erkek Eşitliğine Duyarlı Bütçeleme?

- Kadın erkek eşitliğini gözeterek planlanan bütçe süreci kamunun hesap verebilirliğini arttırır, vatandaşın bütçe hakkını korur.
- Kamu hizmetleri kadınlar ve erkekler için eşit derecede ulaşılabilir olur.
- Kadınların güçlenmesini destekleyerek güçlü bireylerden oluşan üretken toplumlar inşa eder.
- Gerçekçi planlama ile ihtiyaç duyulan alanlara kamu kaynaklarının aktarılmasını sağlayarak tasarruf eder.
- Merkezi yönetim ile yerel yönetimlerin bütçelerinde kadın erkek eşitliğinin anaakımlaştırılmasını sağlar ve bölgelerarası gelişmişlik farkını azaltır.

Kadın erkek eşitliğine
duyarlı bütçeleme
kamu harcamalarını
artırmaz; öncelikleri
toplumun ihtiyaçlarına
göre belirleyerek
tasarruf sağlar.

Dođru x x x x bilinen yanlışlar ve gerçekler

Kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme,

*bütçe kaynaklarını kadın ve erkeklerin kullanımını için
yarı yarıya bölmek,*

kadınlar ve erkekler için ayrı bütçeler hazırlamak,

*kadınlar için yeni bir bütçe
oluřturmak,*

*sadece kadınları hedefleyen
programlar oluřturmak,*

*veya bütçe harcamalarında
artış anlamına gelmez.*

Kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme,

- ☞ Kadın ve erkeklerin farklılaşan ihtiyaçlarına odaklanarak kamu hizmetlerine erişimde eşit fırsatlar sunar.
- ☞ Katılımcı bütçeleme gibi diğer demokratik yaklaşımlar ile uyumludur.
- ☞ Kadın erkek eşitliğini anaakımlaştırma stratejisinin mali aracıdır.
- ☞ Anayasa ve yasalarda yer alan eşitlik ilkesinin hayata geçirilmesini sağlar.
- ☞ Kararlı uygulamalar ile kapsayıcı ekonomik büyümeyi beraberinde getirir.
- ☞ Tek bir yöntemle uygulanmak zorunda değildir, karşılaşılan durumlara göre uygulama methodu çeşitlilik gösterebilir.
- ☞ Bir hedef değil, kadın erkek eşitliği hedefine giden yolda kullanılan bir araçtır.

Uygulayıcı ve Paydařlar

Ulusal düzey

- TBMM
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji Bütçe Başkanlığı
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
- Hazine ve Maliye Bakanlığı
- Kamu Kurum ve Kuruluşları
- Üniversiteler
- Türkiye İstatistik Kurumu

Yerel/Bölgesel düzey

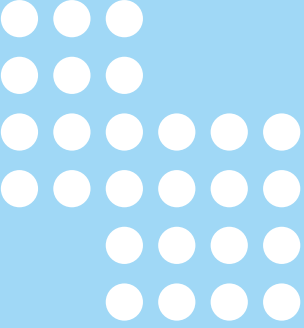
- Valilikler
- Yerel Yönetimler
- Belediye Meclisleri
- Kalkınma Ajansları

Diğer Paydařlar

- Denetim Kuruluşları (Sayıştay, İç Denetim Birimleri)
- Ulusal İnsan Hakları Kurumları (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Kamu Denetçiliđi Kurumu)
- Akademisyenler
- Sivil Toplum Kuruluşları
- Bütçe Grupları/Uzmanlar

Peki Nasıl?

Kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme, kadınların ve erkeklerin farklılaşan öncelik ve ihtiyaçlarına odaklanır. Kamu gelirlerinin nasıl elde edileceği ve nasıl harcanacağını planlayarak ve yeniden yapılandırarak güçlü bir toplum hedefine katkı sunar.

5

Adımda Kadın Erkek Eşitliğine Duyarlı Bütçeleme

Durum ve İhtiyaç Analizi

- Mevcut kadın erkek eşitsizliklerini tespit etme
- Programlar vasıtasıyla geliştirilebilecek alanları belirleme

Performans Hedeflerini Belirleme

- Politika hedeflerinin kadın erkek eşitliği performansını artırma

Performans Göstergelerini Belirleme

- Kadın erkek eşitliği göstergelerinde ilerlemeyi takip etme

Aktiviteleri Belirleme

- Kadın erkek eşitliği performans hedeflerine ulaşmak için aktiviteleri belirleme

Bütçe Tahsisi

- Bütçe tahsislerini aktiviteleri uygulamaya imkan verecek şekilde gerçekleştirme

Türkiye, Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) ve Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı kapsamında kadın erkek eşitliğı ve kadının güçlenmesi için birçok taahhütte bulunmuştur. Benzer biçimde Türkiye'nin ulusal düzeyde de, kadın erkek eşitliğinin sağlanması, kadınların ihtiyaçlarının karşılanması, güçlenmeleri ve kadın haklarının geliştirilmesi konularında birçok taahhüdü bulunmaktadır. Kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme devletin bu konudaki kararlılığını gösterir.

Kadın Erkek Eşitliğine Duyarlı Bütçeleme Giriş Noktaları

1. Yasal Çerçeve

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında kadın erkek eşitliği perspektifini destekleyen yaklaşım tüm merkezi ve yerel yönetim kurumları açısından bağlayıcı bir nitelik taşımaktadır. Bu doğrultuda yasal mevzuat kadın erkek eşitliğinin sağlanması, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi ve kadının güçlenmesi ile ilgili birçok düzenleme içermektedir.

2. Stratejik çerçeve

Merkezi kamu kurumları ve yerel yönetimlerin stratejik planlarındaki hedeflerinin üst politika belgelerinde yer alan hedefler ile uyumlu olması beklenir. Türkiye'deki üst politika belgeleri kadın erkek eşitliğinin sağlanması ve kadının güçlenmesine yönelik birçok hedefi ve bu hedefleri gerçekleştirmek üzere planlanan tedbirleri içerir.

3. Ulusal İstatistikler

Ulusal istatistikler hem sorun alanlarının tespit edilmesi, hem de bu alanlara yönelik geliştirilen tedbirlerin ne derece başarılı olduğunun değerlendirilmesi için gerekli veri kaynağıdır. Türkiye mevcut istatistiklerin daha fazla geliştirilebileceği bir alt yapıya sahiptir.

Yasal Çerçeve

- Anayasa 5.10.41.42.90. maddeler
- 4857 Sayılı İş Kanunu
- 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
- 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun
- 6701 Sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu
- 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

Stratejik Çerçeve

- 11. Kalkınma Planı (2019-2023)
- Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)
- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2021-2025)
- 2022-2024 Bütçe Hazırlama Rehberi

Ulusal İstatistikler

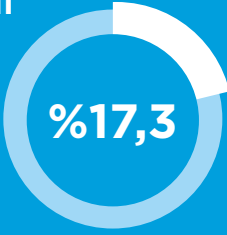
- TÜİK Toplumsal Yapı ve Cinsiyet İstatistikleri
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması ve diğer tematik araştırmalar
- Analiz Raporları

İstatistiklerle Türkiye'de Kadınlar*:

Kadınların
işgücüne
katılım
oranı

Kadın milletvekili
oranı

Anne ölüm oranı
Yüzbinde **13,1**

Anne ölümlerindeki azalmanın sürdürülebilir olması kadınlar için tüm üreme sağlığı hizmetlerinin ulaşılabilir olması ile mümkün olabilecektir.

2014 yılındayapılan araştırmaya göre, kadınların

yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel şiddetten birine maruz kalmıştır.

Türkiye'de Kadınların
%4.7'si erkeklerin ise
%0.7'si okuma yazma
bilmiyor.

Okuma yazma bilmeyen kadınların oranı erkeklere oranla **6 kat** daha fazla.

* Kaynaklar:

- TÜİK, İşgücü İstatistikleri, 2020
- Türkiye Büyük Millet Meclisi, <https://www.tbmm.gov.tr/SandalyeDagilimi>
- Sağlık Bakanlığı, Sağlık İstatistikleri, 2019
- ASHB, Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2014
- TÜİK, Ulusal Eğitim İstatistikleri Veri Tabanı, 2020
- TÜİK, Nüfus ve Demografi Veri Tabanı, 2020
- TÜİK, İstatistiklerle Kadın, 2020

Ülke Örnekleri

Günümüzde İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (Organisation for Economic Co-operation and Development - OECD) üyesi olan birçok ülkede kadınlar ve erkekler arasında var olan eşitsizliklerin önemli nedenlerinden birisi de kamu politikalarının kadın erkek eşitliği perspektifi dikkate alınmadan tasarlanmasıdır. Kadın erkek eşitliğinin gözetilmediği politikaların kadın erkek eşitsizliği üzerindeki sonuçları eğitim, sağlık, işgücü, yönetim ve karar alma süreçleri de dahil olmak üzere pek çok alanda görülmektedir.

Son yıllarda, OECD ülkelerinin neredeyse yarısı kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçelemeyi uygulamaya başladı (34 üyeden 15'i); kalan ülkelerden önemli bir kısmı uygulamayı planlıyor, veya aktif olarak uygulamayı düşünüyor.

- Kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme yapan OECD ülkeleri
- Kadın erkek eşitliğine duyarlı bütçeleme yapmayan OECD ülkeleri

Kaynak: <https://www.oecd.org/gov/budgeting/gender-budgeting.htm>

Türkiye’de Kadın Erkek Eşitliğine

Duyarlı Planlama ve Bütçelemenin

Uygulanması Projesi

- **Projenin Yürütücüsü**

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women)

- **Proje Yararlanıcıları**

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı

Strateji ve Bütçe Başkanlığı

- **Lider Kurum**

Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı

- **Fon sağlayan kurum**

Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler Kadın Birimi

- **Bütçe**

3.300.000 Avro

- **Süre**

15 Aralık 2020 - 15 Aralık 2023 (36 ay)

Projenin Hedefi

Türkiye’de Kadın Erkek Eşitliğine Duyarlı Planlama ve Bütçelemenin Uygulanması Projesi, kadınların ve erkeklerin farklı öncelik ve ihtiyaçları gözeticilerle yapılan Planlama ve Bütçelemenin sistematik ve sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesini hedefler.

Türkiye Cumhuriyeti 11. Kalkınma Planı’nın temel amaçlarına hizmet eden Proje, aynı zamanda Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarını da desteklemektedir. 2020-2023 senelerini kapsayan Proje, Türkiye’de kadınların ve erkeklerin eşit hak, fırsat ve imkanlara erişiminin desteklenmesini amaçlamaktadır.

Proje Ortakları

Birleşmiş Milletler Kadın Biriminin uygulayacağı Proje üç temel hedef çerçevesinde Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler Kadın Birimi mali desteği ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile ortak yürütülecektir.

Hedef Kitle

Kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimlerin yönetici ve çalışanları, milletvekilleri, akademisyenler ve sivil toplum kuruluşu temsilcileri

Aktiviteler

Proje kapsamında çeşitli seminerler, çalıştay, kurumlararası koordinasyon toplantıları, eğitim, analiz ve uygulamalar gerçekleştirilecektir.

**KADIN ERKEK
EŞİTLİĞİNE DUYARLI
PLANLAMA VE BÜTÇELEME**

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi

E-posta: infoturkey@unwomen.org

Adres: ParkOran Ofis, Oran Mahallesi, Kudüs Caddesi,
1/21-58, 06450, Çankaya/ANKARA

Telefon: +90 (312) 945 12 64

f | **@** | **t** | **@unwomenturkey**

Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Adres: Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sok. No: 10/A
06510 Çankaya/ANKARA

Telefon: +90 (312) 705 40 00 | 705 91 77-78

f | **@** | **t** | **@tcailesosyal**

Bu broşür Avrupa Birliği ve UN Women'in finansal desteğiyle hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla UN Women sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.